

2027

Ühisk. nummer 10 kop.

Meie Mats

Tellimise hind kättesaamisel aastast 4 r. 50 l.,
6 kuud eest 2 r. 30 l., 3 kuud eest 1 r. 20 l. Toime-
tusest ise ära viies: aastast 3 r. 50 l., 6 kuud eest
1 r. 80 l., 3 kuud eest 90 l. Ilmub iga laupäeval.

Toimetuse ja talituse:
Tallinnas, Harju ja Riiu tähe uulitsa nurgal nr. 15,
„Teaduse“ raamatukaupluses. Telefon № 740.

„Meie Matsi“ nimi ja selle nimega ühinenud näopilt on ametlikult registreeritud ja kinnitatud, 12. detsembril 1914. a. № 34191 all.
Järeletoetamine eest boiatatate.

Nr. 21.

Laupäeval, 10. (23.) jaanuaril 1915.

Nr. 21.

Rasakad palvetavad enne lahingusse minemist.

„Meie Matsi“ toimetuse palub austatud

päewapiltnikka

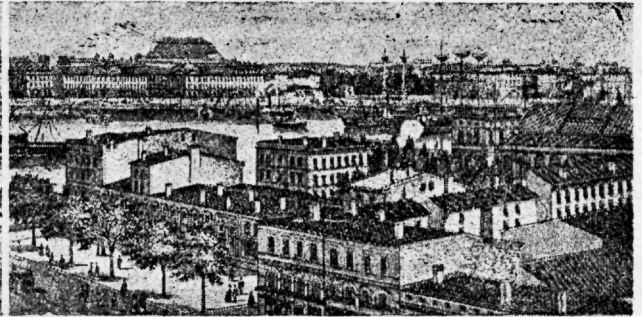
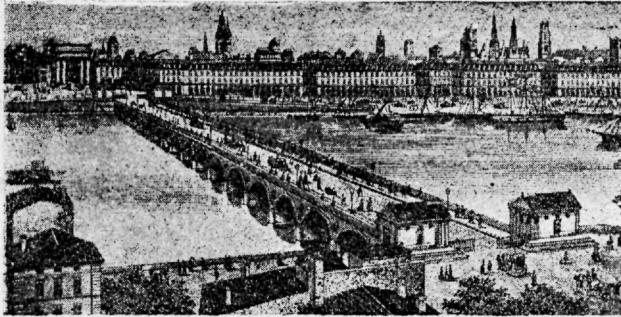
temale lehes avaldamiseks ajakohaseid ülesõideteid jaata.
ühes lähema seletusega. Tasu harilik.

Rahwa tähtsamat

1915. aasta jaoks. Hind 3 l.

Kõige kasulikum ja tulusam maa ja linna rahwa kalender. Saada igast
raamatukauplusest. Teaduse kirjastus Tallinnas Harju ja Riiu tähe
nurgal 46/15.

Selle numbriga on seinakalender ühes, ka ühisk. lehtede ostjatele.

Prantsuse linn Bordo (Bordeaux), riigivalitsuse ajutine asupaik.

Walged tondid.

Maenlasteni on sammu wiisjada. Külmetab. Lumi sätendab päiteje käes nõnda, et waadata walus.

Jürta astus jooksitraawist wälja, waatas maenlaste poole ja kargas tohe tagasi peitu. Üsna ligidalt lendasid kuulid mööda, sahistasid okstest kaiskatuses, ja jälle jäi tdit waitjeks.

"Näh idgebat, ka wälja ei tohi nina pista!" sinas solbar.

"Kollitab," ur'jes naaber jooksitraawis.

"Dige leidis, teda kollitada, kes teda kardab? Südame teeb ainult täis: istu, istu, aga tui wälja waatad, saad tinaga näkku. Et süsi teda wdats! Ara tüütab teine... Kas wdi mine meeletuks!..."

"Ega ta muidu jakslane ole, õppinud ju meiejuguseid narritama."

"Dige mul asjameest, ainult kuulisi ostab pilduda ja suurtükka põmmutada, aga tulgu käsitsiwõitlusele, et ta jooksa saaks, — wdta näpust... Peitu poeb!... Elu armas."

"Kellele ta armas ei ole? Kõdit tahawad elada."

"Aga täna on tal õis peal!" tähendas Jürta.

"No noh, kuulete, poisid, mis meie Jürta lubab! Wdi on tal wigur walnis juba?"

"Wuidugi walnis!" kostis Jürta uhelt.

"Käägi!" lojisid hääled.

"Jgal asjal oma aeg, nõnda ka minu wiguril. Tuleb aeg — jaate teada."

"Di, oi? Ää ifta tühja tuult talle... Poisid, meie Jürta on Edisoniks hakanud... naljatasid soldatid ümberringi.

Jürta naeratas.

"No ilma minuta külmetaksite praegu weel nagu waresepojad! Ja nüüd on teil jõe. Selle tänuks naerate nüüd minu üle?" ütles ta filmapillilise wahaja pärast.

"Mis tõsi, on tõsi. Oled ifta nupumees. Soe siin nüüd küll ei ole, aga wälja kannatada ifka wdib. Ifka märksa parem kui ennemalt!..."

"No jah, parem kui ennemalt!" lordas Jürta wiimaseid sõnu, iseenesega rahul olles. Ka ei wihasanud teda seltsimeeste narritamine, ta teadis, et see naljatades, heast südamest tuli ja ta nende seas tõeäste Ingupidamisest seijab. Oli ju tema nõu andnud kirjast, külma jooksitraawi, kust tuul kangeste läbi tõmbas, okstega katta, mille peale siis peab liht lund jadas, nii et kraawis nüüd palju mõnufam ja kergem oli. Tuul ei pääsenud enam sisse ja inimeje tehad ei saanud enamalt poolt soojust juurde.

"Noh, mis sa wälja mõtlesid? Kas ei ütlegi?" hakkas jälle üks usutama.

"Kannata!..."

Lueste hakkasid püssikuulid winguma. Nendele wästasid meie kaitjekraawid. Mürtsatas suurtükk. Shrapnell lõhkes kangel selja taga.

"Näe idgebat, tui põmmutawad jälle! Wist hakkas neil ka külm, wendawad nüüd."

"Jah, nemad wendawad, aga meil läheb lugu palawaks."

"Näh, näh, idõtawad teised aina meie kajuks."

"Jaj" lajewad, täna teeme neile ifka otja peale, "tolkas üks soldatitest, Jürta poole pöördes.

"Naera jah, naera! Küll pärast laulad teistwiisi," ahwardas Jürta naljatades wastu.

* * *

Pimebil jõudis kätte. Taewas lõid tähed järkjärgult helkima. Wäe seljatagant toodi palawat kopsatuopi. Proshektorite sirged walguetojad hakkasid ringi luusima, suurtükkide paugud muutusid jagedamaks.

"Lafewad kap'ajupile aupaufusi," naljatasid soldatid.

"Et ära ei jahtuks, wendawad piht!"

Kol'jesid manerkad*), luusitad tõmmati wälja. Kütita- sid mõnuamine maha ja hakkasid näljase ijuga tõhtu täitma. Warsti hakkas tõhust mõnus jookus laiali lagunema ja tegi soldatid ühtlasi nagu julgemaks. Eõõmiist lõpetades pühtis Jürta luusita fineinhõlmaga puhtaks ja pistis saapajärde.

"Noh, kuidas lugu nüüd on," pööras üks seltsimeestest tema poole, "lubasid täna ifka jakslastele otja peale teha, aga..."

"See ep see "aga" on," wastas Jürta õhates. "Polets jeda "aga"t, oletas asi warsti nudi."

"Blaniift ei tule sul siis midagi wälja," kahetsesid teised läheduses kütitawad soldatid.

"Tuleks nüüd tuleks küll, aga... peab pooleli jätma."

"Põnnama**) hakkasid?"

"No neeru! Jõudu ja julgust on mul küll, aga see peaafti puudub."

"Kahju, meil oli kõdigil juba hea lootus..."

"Aga mis sul siis puudu on? Räägi ometi! Eht leia- me nõu. Keski sinu au ju sinult ei wdta, aga mis üks ei osta, jeda eht teab teine. Räägi!"

"No olete mul targad. Waadake ise lord wälja, mis- fugune ilm on, eht siis hakate aimama. Mis on maas?"

"Lumi muidugi," lojisid hääled.

"Walge?"

"Wdi oled sa eht siitist näinud?"

"Ja jällegi ei saa te aru?"

"Mine pagan tea siis, mis sul arus wdib olla? Räägi ometi selgemine!"

"Äsi on üsna lihtne, päris külapoiste harilik nali. Meie kodukülas teeme sellega tüdrukutele tonti, siin aga wdiks jakslasti utsitada."

"Kudas? Kudas?" hüüdsid uudishimust põlewad hääled.

*) supindub

**) karemeta.

Inglise pealinn London. Blacfriars sillad üle Themse ja püha Pauli peakirik.

"Aga niisama üsna lihtsalt: tõmbame woodilina üle ja lähme, nagu poleks asigi, lume peal meid ei seleta, ja kui ligi oleme, küll siis tiltavad!.."

"Ja—ah, see asi käits küll wiist. Las' sakslased näewad ka lord tont!"

"Noh, eks ole mul õigus? Kust aga linasi wõtta? Muudu oleks asi kohe. . ."

"Eht roodna*) korraldab?"

"Kust?"

"Wäe selja taga. . . laatsaretides teija küll. Katsume õnne! Kui midagi wälja tuleb, saad georgijewiti, mis natsti."

Jürka ettepaneku poolt olid kõik kangelased, kõik ootasid lahingut, kõik olid kitsad kaitsekraawid juba igaweste ära tüütanud. . . Ja siin weel sihute naljawigur. Keski ei tahtnud sellest lõbust ilma jääda.

"Ega walgus tottis seija," ütles wanaõna. Jürka wigurijäi sai kinnit (raportshif) kuulda, selle käest porutshif (leitnant), ja nõnda edasi. Ka roo ülem jäi teada ja hakkas sihute plaani otstarbetohtajuse üle järele mõtlema. Siis andis oma woodilina ühele solbatile katjeks, ja kui walge tont lumise maapinnaga ühte julas ja warsti sinna päriselt ära kadus, siis oli asi ka temale täieste selge, ning kohe taatis ta kätjalad wäe selja taha woodilinate järele.

Ragu koletu ühesilmaga hiiglane nuustis proshektor mööda Wene kaitsekraawijäi.

Harwa mürtjus kustus juurtükk, otis märki shrapnell. Dõjeks tõusis tuul, ajas pilwed koftu ja walged lumehemmed tantšima. * * *

Kolm roodu soldati-tontisi, kellel hirmu tõusnud sakslastele kolli teha, lahkusid tummalt kaitsekraawidest ja roomasid laias ahelas edasi, lumewaribaga ühte julas.

Walged tondid wedasid walgete waipadega üleni kaetud juurtütta hulga maad edasi ja ajetasid uutele seisutohtadele. Helgiwiskaja hele walgujega luusis üle terve ümbruse ringi.

Wäiksel, küürutades, hinge kinni pidades, seisatades nihtusid walged tondid waenlasele itka lähemale ja lähemale. Sammu katstümmend kaitsekraawidest eemal heisid nad kõhuli.

Atitjelt hakkas paju lumivalgel wäljal tormijookjule mängima.

Korrastepealt märkas waenlane hädaohtu. Mürtjusid paugud meie tühjade kaitsekraawide peale. Cesmürgita langesid shrapnellid, juurtütta otisid: need olid ju ettepoole nihutatud ja walmistaasid ise aupaufusi aupaufudega wastama.

Tõusid ülesse walged tondid, püsside pragin kajas lumewäljal. Waenlane oli kohmetuses. Arusaamatad, ebaloomulitüd paistsid temale walgete tontide lähedased paugud olewat. Ne eksisid nad ühtlugu sihiga, sest et walged tondid alataja kiirelt paika wahetasid, kusjuures nende püssituli lord siit, lord sealt jähwatas, haawates ja lahingurinnast wälja lüües.

Hirm arusaamatuse eest tabas sakslasi. Mustade karjadena jooksid nad oma juurtükide juurde warju, kuna walgete tontide tuli neid ühtlugu häwitawalt harwendas.

Asjata etšis helgiwiskaja walgujega mööda lahinguwälja ringi — walge julas walgega ühte. Kuna aga kõik mustendamad waenlased meie püssidele ja juurtükidele heaks sihiks olid.

Kahest küljest tungisid tondid peale.

Waenlase batareide tulede ja mustade kogude peale olid meie walged batareid kõigetäpiselema siht wõtnud, ja mürtjatasid siis korraga. Nende tegevus oli häwitaw — mõne minutiga olid Saksa juurtükid lastewõimetuks tehtud. Surmahirmus panid sakslased jooksu, nägemata waenlane aga harwendas ojawa tulega nende ridajäi.

Kirjeldamata hirm tabas waenlast, ja ta taganes kiirelt, juurtütta ja haawatuid maha jättes.

Saksa kaitsekraawidesse asusid meie wäeosad, pögene-wale sakslaste hulgalet aga saatsid meie juurtükid itka weel shrapnellirahet järele.

Kuuliga juhtumisi käest haawatud Jürkat kohendati laatsaretti saatmiseks. Tema naljawiguri hea õnnestamine täitis kõik rõdumuga, roo ülem tänas teda isiklikult ja jeltšimehed saatsid teda „hurra“ hüüetega. W. Row.

Cesti sõjamehe laul *).

Kui mind ei enam ole

Siis seda tea ja:

Res saatis selle kaardi

On läinud hingama.

Wõib olla Saksa piiril.

On mulda maetud ta,

Ei enam tule tema

Sind ial waatama.

Ja kui eht läheb õnneks,

Et tulla wõin weel ma,

Siis tõeste uuel elul

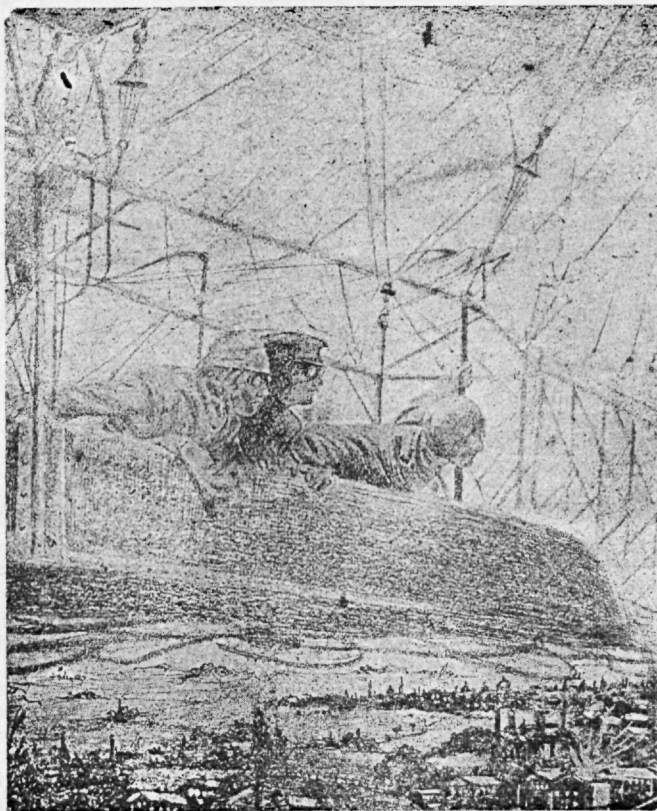
Seal tahan algada.

Austrias 19. X 14.

August Simson.

*) roo ülem

*) Sõjaväljal saadetud. S. t.

Sakslastes pilluvad zepellini pealt pommiid Pariisi pro-
menadidele.

Cesti sõjameeste kirjad.

I.

Armsad omaksed! Teatan teile, et praegu juba Moskvasse päralt olen jõudnud ja siin ülikooli ruumides rohitsemise all viibin. Saawatuid on meid siin nii umbes 100 ümber ja elu on meil siin väga hea, puhtus igalpool täielik, sülla antakse hästi, paberossi ja kirjapaberit tuleb halastajale üle ainult nime'ada, kohe muretseb sulle kätte, mis sulub. Saawade rawitsejaks siin kroonuarsti ühtegi ei ole, käivad ainult professorid ja halastajad õed, waatawad ja pesewad haawad igapäew puhtaks. Täna käisid ka laks Moskwa Cesti neidu mind waatamas, töid küllakostiks 5 pakki paberossi, shokoladi ja pränikuid. Terwis on mul muudu kaunis kena, ainult auk kae sees on veel sootumaks lahiti. Kui tinni kaswab, ega siis wiist käele suurt wiga ei tee, muudkui laks wiimast sõrme jääwad kõweraks.*) Muud mul enam sellest elust midagi kirjutada ei ole, kirjutati siis parem mõne sõna sõjaluft.

See oli 27. septembri õhtul kui puruwäsinult ühte küllasse jõudime, nime ma enam ei mäleta, umbes 30 wersta Warsawist. Wihma sadas kogu see õö, aga meie olime kõik külla kõrwal nurme peal küljeli maas. Tuld teha ei lastud, sest waenlane oli väga ligidal. Niiviisi puhkamine seal kuni umbes kell kaheni, siis aga seati meid lahingukorda ahelasse, ja igailks kaewas omale wäilse augu, kaitseks piisikuulide eest. Seal pikutatsime kuni walgeks läks, siis hakkasid ka warsti waenlase granadid koleda wuhinaga meie kohal lõhutama. Meid oli sellel liinil neli polku ja wastastikune suurtilkide lastmine kestis umbes laks tundi. Siis ilmus ka Salka jalawägi meilast wälja ja nüüd seltsis suurtilkide kõwa ka piiside ja kuulipildujate lastmine. Mehi langes

*) Kirja kirjutaja lõpeb uueste sõjawäljale tagasi. E. t.

mõlemil kaunis palju, kuid kumbki pool ei taganenud samugi, otse selle wastu, tungisime üksteisele weel ligemale. Ohtu jõudis juba kätte ja arwatawaste said sakslastes uut wäge juurde, sest nad jõudsid meid juba kahest küljest ümber piirata; ka meie kolm teist polku olid ilma meie teatamata taganenud: niiviisi jäi ainult meie polk risttule alla. Oli juba pime, kui meie wiimaks käst anti taganeda. See ei olnud nüüd enam kellegi taganemine, waid kole põgenemine: kellel weel wähegi wõimalik oli, pistis plehku. Ka mina andsin jalgele walu, kuulid taga ainult wingusid. Diget põgenemise sihti ei teadnud, jooksin ainult huupi, hea õnne peale. Kui paugutamine juba wiimaks kõrwust kadus, leidsin enese ainult üksi olewat. Sammuksin siis weel tüki maad edasi ja waatan: ühe ilusa tammepuu all magawad wiis soldatid, palatitega kinni kaetult. Urwasin need omasugused põgenejad olewat ja heitsin nende kõrwa, et wäsinud kontidele puhkust anda. Pitutasin natute aega ja mõtlen ise, et tarwis õige küsida, kust roosti „semlakid“ on. Salkasin ka ühte üles ajama, ise imestan, kuidas „semlak“ nii raste unega on. Wiimaks tundsin, et need ei olegi enam elusad inimesed, waid tapetud, ja pealegi sakslastes. Silmasin nüüd hästi ringi ja sain aru, et ikka weel lahingupiirfonnas olen. Sammuksin uueste edasi, furnuid puutus tihti silma, aga need mind ei kohutanud, ainult elusaid kartsin natute. Wiimaks jõudsin ühte Poola küllasse, aga see oli kõik Salka soldatid täis. Pimeduse warjul pugusin sinna ühte heinaküüni peitu ja magasin seal mitu tundi kaunis rahulikult und. Hommikul enne koitu aga piisilin sealt jälle plehku. Õnn oli hea: warsti sain selle luure tee kätte, mis Warsawisse wiib. Teel kogunes ka teisi ärapäajenuid juurde ja niiviisi pääfissime õnnelikult ja terve nahaga Warsawisse. Seal oli juba kõik sakslaste wastu wõitlemiseks walmis seatud ja ka meie polgust ülejäänud mehed korjati kõik kokku. — Sai 800 mehe ümber ja mõni ohwitser, aga polgulipp oli ikka alles. Supilatlad ja muu kraam olid muudugi sakslaste saagiks langenud. — Warsti hakkas ka kole pommitamine mõlemilt poolt uueste peale. Salka eelwägi ja juurtükid olid linnast waewalt 10 wersta kaugel, aga meie wäge oli terve see wälk täis kuni linnani, jalamehed lamafid kraawides, suurtilkid sültasid tuld hästi warjatud seisukohtadelt. Meie diwisjonile õeldi: teie olete küllalt töötanud, nüüd jääte taga referwi. Aga wõta näpust! Tuli koguni wälja, et meie päris esimene liini peale koht oli määratud, nii ligidale, et waenlane sinna kiwiga olets wõinud wistata, kui olets tahtnud. Nüüd algas meil jälle kole aeg: granatid ja shrapnellid sadas ülevalt, nagu Soodoma hukkamiseku ajal tuld ja kõrwa, piisid ja kuulipilduja kuulid wingusid kui jääjed suwisel õhtul. Kõigeoledamat häwitusetööd aga tegid granadid just siis, kui kaitsekraawi sisse juhtusid kukkuma, nagu näit. J. polkus. Nende kaitsekraawi kukkusid inimeste seltsa 4 granatid reas ja rebisid kohe ligi 150 meest tükkideks. Saawatuteft koristati need ikka ära, kes suureft tuleft kaugel olid, aga wõitluseliinil lamawad haawatud jäeti kõik sinna paika paremat aega ootama, sest sanitaridel polnud kudadgi wõimalik nii ligidale tulla. Palju oli mehi, kes 6—7 öödpäewa ägades ja wäherdades kraawides lamafid, paremat aega oodates, ja mõnelgi läks küll aeg ootamisega igawaks ning reissid siis ära igawesesse rahumaale. Isëranis kole oli õffeti: ümberringi põlewad küllad, taewas on tuletahjude kumast weripunane ja sealkamas lõhkwad igalpool granadid, shrapnellid, weel ijelaadi koledamat walgust sünnitades. Niiviisi läks mõni hea päew mööda, igapäew ühesugune lahingumõll. Seal anti ühel õhtul meie polgule käst waenlast, maksu mis maksab, ühest ligidal olemast küllast wälja ajada. Ronisime jällegi oma kaunis kodusteks juba saanud kaitsekraawidest wälja, ja, mats, edasi, uue eesmärgi poole. Sammuksime ahelas, s. o. ridamisi, ikka wiis sammu iga mehe wahet. Kuid waenlase poolt pandi muudugi meie liitumist tähele ja hakati suurtilkidega meie peale päris pörgutuld andma. Meie aga sammume ikka edasi, edasi. . . Niipea kui Salka jalawäega parajale lastmise kaugusele ulatatsime, pandi mõlemilpool ka piisid paukuma, aga ise läksime ikka edasi, edasi, üksteisele ligemale. . . Minu kõrwal sammus üks kaunis wana mees, kes ka juba Jaapani sõjas oli käinud, kui korraga oma peade kohal kohutawat wiisinat

kuulsime. Wislaskime kõhuli maha. Just meie kohal käis äge praakatus, mattis meid mõlemaid tule ja suitsu sisse, ja lohe peale selle hakkas mulla- ja turbatükidega kinni katma. Minu esimene mõte oli küll nagu juubil: ega wist enam elus ei ole. Aga, näe, ajasin fiiski ennaft piisti, raputasin mulla pealt ära ja tundsin enese nüüd täieste terve olewat. Minu naaber, wenelane. tõusis ta piisti, ja, ime, mees ise terve kui purikas, ainult piis katti mis katti. Üks granadikild oli selle wiguriga walmis saanud. Kui nüüd fakselased nägid, et meie sugugi taganemise peale ei mõtle, waid, nende kuulirabe peale vaatamata, nagu lollid ikka edasi ja edasi nende peale tormame, arwasid nad paremats taganeda ja külla meie kätte jätta. Niiviisi oli meil ka see käst jälle au-
faste täidetud.

Ei ole dieti enam meeles, oli see 7. wõi 8. oktober, kui lastmine fakselaste poolt wiimaks seisma jäi ja esimene õõ kawa aja tagant wagusi mööda läks. Järgmisel hommikul saime lohe käsu waenlasele uueste peale tungida. Seadime endid wõitlusewalmis, ja jälle: edasi!

Liikufime lahinguforra järele aegamisi edasi, aga enestel oli wäga uudiselt, et meid seekord keski kuulidega ei terwita. Fakselaste kaitsekraawideni aga jõudes, waatame: kõik tühjad ja maha jäetud. Fakselased olid wõsel Warslawile selja pööranud ja ära põgenenud. Algas tagaajamine, ja läksime selle esimise päewaga wagusi, ilma piisipauguta 40 wersta ümber edasi. Teisel päewal aga löid fakselased juba wastu, ja tegime jällegi kaunis kibeda lahingu ära. Järgmisel wõsel põgenesid fakselased jälle mõne wersta edasi ja teisel päewal löime uueste ägeda lahingu. Niiviisi läks see nüüd igapäew: meie tungisime oma elust hoolimata edasi ja waenlane pidi meie pealerõhumise all, tahes eht tahtmata, taganema. Paljudel fardabel läksime „hurra“ peale wälja, ja enamaste jätsid fakselased siis kõik omad suurükid ja kraawid sinnapaika ning andsid jalgele tuld, sest nemad ei jõua seda piisistikuduga pistmise koleduft ära kannatada. Ja kogu selle pealetungimise ajal on meiepool inimeseohwreid muidugi palju rohkem. Kui nendepool, sest kui nemad ka taganewad, on neil ikka kaitsekraawid ees juba walmis tehtud, kuna meie aga lagedat wälja mööda, ilma mingisuguse kaitseta, tormame. Niiviisi, kange wõitlemisega edasi minnes, jõudis 12. oktobri õhtu kätte, mil meie jälle ühe külla — Warslawist umbes 100 wersta eemal — oma alla wõtsime ja seal wõsel omale kaitsekraawist kaewama hakkasime. Waenlase wägi seisis meist umbes 4 w. kaugel, ja feskohal olid nad ühe külla just selleks põlema pistnud, et meie edasiliikumist hea oleks tähele panna. Hommikul, enne toitu, saime oma tööga walmis, aga lohe saime jälle käsu kõik oma tehtud kindlustused sinnapaika jätta ja jällegi waenlasele peale tormata. Polnud parata midagi. Hakkasime aga jälle minema, nii et kuulid, shrapnellid ja granadid aina muudkui wiisefid ja paukusid õhus. Mina sain waewalt tats wõi kolm pauku lasta, kui korraga tundsin, et käsi kuumats läks ja weri sealt kange auruga jooksema hakkas. Jätsin piisid sinnapaika ja jooksin tagasi, umbes poolewersta peal sain welskeriga kokku, kes hcawa nii kinni mähkis, et suurem werjooks seisma jäi, sealt läksin edasi polgu-haawasidumise punktli, ja sealt ikka jätk-järgult edasi, kuni wiimaks siia Wenetiigi wana kuulsasse pealinna, Moskwasse, jõudsin. So, nüüd olen wõimalikult lühedalt oma sõjalugu seletanud, et teil ka pealiskaudselt teada oleks, kudas wend sõjas käis. Terwiheid!

Gustaw Wisnapu.

II.

Paar sõna jõuludest Ida-Preisli piirilt: Jõulu laupäewal sain ka saunas käia, on ju saun soldatil haruldane asi; lehtpuud eht wihateft ei olnud, selle aset täitsid laste pargi elupuu oksad, milledest suure wiha tegin, ja ka faksu selle eest kiitsin, et minu jaoks elupuud olid hoidnud. Jõulu õhtu oma rahuga jõudis lähemale ja ka meil oli kuusele selle mälestusfeks nurgas paari künnlaga. Kuuse ümber seifid mureft muljutud näod, weidi rõõmsamad ja tõsisemad kui alati. Siin on ju mehi, kel juba teine sõjatee jalge all, ja mure on meil kõigil mitu kortsu otsaesisele wajutanud. Ei tunne ju tulewikku, tundmata tee igalühel jalge all; ei tea

Austria „mägestiku“ sanitar haawatuid korjamas, peale wõitlust montenegrolastega.

ju, mis homne päew toob. Haawatud lamawad woodis, ka nemad tunnewad jõuludõhtust rõõmu, naljatawad ja ootawad terwise tulekut, et uueste faksu uhtuma minna. Esimesel jõulupühil oli ilm ilus, oleks nagu teine tundmus rinnus ja uhkusetunne nagu iseenese üle, et sõjamehe jõuludeft osa wõtan. Käisin süntes Salka kirikus, mis sõjafäraft puutumata jäänud. Jumalateenistus oli Salka keeli, sellest sain wähe aru, mina aga valusin oma keeli, teades, et Wana Jumal igast keelest aru saab. Kirikust kodu tulles ootas kanapraad, mida keegi meie seast osawaste walmistanud, ka ei ole faksstel kanadest puudust. Õhtul toodi üks noor wabatahtlik, haawatu, kaunis raselt haawatud. . . Nüüd on jõulud mööda, ja hall igapäewane elu wõtab jällegi omale maad ning tume tulewik waatab wastu. . . Kodusse kallile sugurahwale ja Cesti neidudele head elukäiku ja õnneriast uut aastat soowides jään. . . Wiljandi wabatahtlik

Gustaw Lõuna (sanitar.)

III.

Sõjawäljalt, 7. detsembril.

Minu oma eluratas weereb ikka wana wiisi edasi. 15. oktobri õhtul jätsime selle koha maha. Kust wiinati teile kirjutasin, ja läksime paari päewateed Austria piiri poole, S. jõe äärde, kus 5 päewa seisime. 22. oktobri hommikul wõtsime jälle kolid selga ja läksime üle S. jõe. Siit algas meil raske tee läbi Galitsia, taganewate austrialaste kannul, ja neile sauna ikka ühtlugu palawamats küttes. Polt kakaaid käis eel, need tegid tee puhtaks: meil polnud muud kui wihu aga järele minna. 5. nowembril oli meil austrialastega äge lahing, aga ajasime nad ikkagi taganema ja wõtsime ka mõned fajad wangi. Ka meie oma polk on sellest ajast saadit palju mehi kaotanud, ja seisame nüüd ühtlugu, wõd kui päewad, wäljal kraawis, 200 300 sammum nende kraawidest eemal, ning anname siin tuld teineteise peale. Kui pea kraawis wähe kõrgemale tõstad, lohe sumisewad kuulid pea ümber kui mesilased. . . Wäga külm meil siin ei ole, wõfotel wahel külmatab, oli kundki maos. . . Aga muda ja pori on siin, oi, oi. Mida suurem külla wõi alewik, seda rohkem muda. Ka on nii fikke, et suure waewaga saad jala wälja tõmmata ja piisfke kufesammu teha. . . Kirjutan kraawis kõhuli, muda ja pori sees, omal ka juba käed kõntis, rinnafondid walutawad, ja täid aga lafewad hundiratast mööda selga. . . Sain ka Tallinna kinki: 5 paki mahorkat, paki paberossi, 5 lehte paberit, ja loofiga tõmbafin ühe pluuse, kindad ja selle fargi, mis nüüd wägise elama kipub. Olgu terwed, tallinlased! . . .

Johannes.

Jakob Witsmann,
Tallinnast. Saawatud
8. okt. pahem. täest.

Aug. Kuld,
Saaremaast. Saawatud
täest 6. nov.

Jaan Pejur,
Kohitast. Lang. nud 28. sept.

J. Wiherpu,
Tallinnast. Praegu sõja-
wäjal.

Karl Pilliroog,
Tallinnast 19. nov. pahem.
täesti saawatud.

Simm Sults,
Selmeist. Praegu sõja-
wäjal.

J. Ruust,
Tallinnast. Praegu sõja-
wäjal.

August Sibul,
maatäitewäelane

Eduard Koff,
Narwast. Rõnigsbergis
sõjar. angis.

Kaarel Kaff,
Narwast. Praegu sõja-
wäjal.

Johann Rosenbaum,
Portunist. Praegu sõja-
wäjal.

August Ritfing,
wabar. Wiisandist. Sani-
tarina sõjawäjal.

Jakob Loit,
Tallinnast. Saawatud 2
okt. paremast täest.

Eduard Abram,
Tallinnast. Praegu sõja-
wäjal.

Aleksander Lohu,
Wiisandist. Wabar. sani-
tar sõjawäjal.

Hans Baumann,
Suurust. Praegu sõja-
wäjal.

Toomas Boumann,
Kundast. Praegu sõja-
wäjal.

Alek. Kottas,
Peningist. Saawatud ja
uueste sõjawäjal.

Aug. Kottas,
Praegu sõjawäjal.

Mihkel Tammit,
„Pallada“ peal surma
saanud.

Johannes Kruberg,
Rebatusf. Praegu sõja-
väisjal.

Jüri Trafmann,
Sammitult. Tegewas sõja-
wäes.

Eduard Liwat,
Ratwere kr. Praegu sõja-
wäisjal.

S. Startopf,
Tallinna kr. Praegu sõja-
wäisjal.

Mihkel Abner,
Ratw. kr. Saawatud 2. sept.
parem. käest.

Joh. Angerwaldt,
Paide kr. Saaw. 5. nov.
paremaks käest.

Aug. Pill,
Ratwast. Tegewas sõja-
wäes.

Ado Lääts,
Kelmest. Tegewas sõja-
wäes.

Hans Laasberg,
Ratw. kr. jeldwebel.
Tegewas sõjawäes.

Jaan Pefur,
Kobilast. Languend 28.1
sept. W. all.

Hindrik Tammas,
Kelmest Praegu sõja-
wäisjal.

Ado Ilison,
Kelmest. Praegu sõja-
wäisjal.

Gust. Wisnapu,
Liwimaast. Saaw. 13.
ott. pahemast käest.

Aleksander Jäger,
wabatabilit.

Peeter Willop,
Kagärwast. Tegewas
sõjawäes.

Gustaw Lõuna,
Pajatu w. Santarina sõja-
wäisjal.

Johannes Bachmann,
Battistist. Wabat 18-aast.
Sbrapnelliga peast haaw.

Alek. Lilles,
Pärnu kr. autojuht. Tege-
was sõjawäes.

Jaan Joosep,
haawatud 13. novembril.

Eduard Baron,
Juurust. Praegu sõja-
wäisjal.

Preisi ratsawäe hāwitamine

Wankuwal troonil.

Woldemar Urbani roman wabastamise sõjast.

(20. järg).

Weel kord wiibis mister Halfbreadi pill oma kaitsealuse peal. Siis pööras ta minema ja hüüdis Inglise keele: „Kapten!”

„Mister Halfbread?” wastas kapten.

„Täie auruga edasi! Kurfs Palermo.”

Selle peale tahtis mr. Halfbread, nagu oleks tema käst kõigelihtsamal wiisil täidetaw, oma kaju-tisse tagasi minna.

„Mister Halfbread,” hüüdis aga nüüd kapten oma sillalt ruttu, „sõjalaew paneb sadamassuu meie eest kinni. Nad tõmbawad seal punase-walge laterna ülesse ja tahawad meid põhja puurida, kui sadamast lahkume.”

„Well,” kordas merewana kõigesuurema hingerahuga, „las nad puurida, kapten, sõida sina ikka edasi, täie auruga edasi! Ma tunnen nende suurtükkide ees niisama wähe aukartust, kui nende laewade ees.”

Sellega astus ta rahulikult treppidest alla, ilma et korraks tagasi oleks waatanud.

Felice seisis seal ja ei teadnud, milles asi seisis, sest et mõlemad Inglise keelt rääkisid. Ükski inimene ei hoolinud temast, sest igapähe oli oma talitus teha.

Paat, millega ta päralt jõudnud, tõmmati suure rutuga ülesse, kapten kõneles midagi torusse, millest Felice niisama ka aru ei saanud, ja laew liikus ühtelugu kaswawa kiirusega sadamassuu poole. Aga ka ees sõjalaewa peal muutus lugu jälle elawamaks. Uruwile mõrgas mitu korda, tuled ja laternad liikusid siia ja sinna, ja kuigi Felice neid märkusi ja signaali äraseletada ei osanud, märkas ta siiski, et midagi iseäralist tulemas on, pealegi kus kõik jahilaewa mehed ärewalt sinnapoole wahtisid.

Wahepeal lähines „City of Aberdeen” ikka kiiremalt ja kiiremalt sadamassuule. Juba tundus laewa peal lahtise mere kõrgemat lainetekäiku, kui sõjalaew ka korraga liikuma hakkas, esiteks pikkamisi ja kohmakalt, siis aga ikka kiiremine. Waewalt oli ta sadamassuu kohta jõudnud, kui ka kohe määratu plahwatus kostis.

Felice nägi paksu suitsupilwet tõuswat, nägi punakalt hiilgawat kuulijuga õhus ja selsamal filmagilgul nägi ta wett kangel jahilaewa taga üles tuiskawat. See oli suurtüki pauk, mis „City of Aberdeenile” lõpu peale oleks teinud, kui sõjalaewa mehed paremine lastnud oleksid, nõnda aga lendas kuul liiga kõrgelt üle jahilaewa.

„Mister Halfbreadil on õigus,” tähendas kapten, „need poisid lasewad wiletaste. Kõrgipüüsid tuleksid neile kätte anda, aga mitte suurtükkid. Noh, enne kui nad teise paugu jõuawad anda, oleme juba kadunud.” Tõeste lendas nüüd eeskujulikult ehitatud „City of Aberdeen” noolekiirusega edasi. Juba paari minutiga oli ta tuletornist möödas wabal merel, kus lõppemata weelogu pimedusesse kadus.

Ingliste vägede poolt Iprese all.

Ühtlasi oli aga nüüd jahtlaewa peal tormi täielikku wiha ja jõudu tunda. Ta hakkas ikka rohkem kii-
tuma ja õõtsuma.

Felice seisis laewalael ja pidi kätega nõõridest
finni hoidma. Lained pritsisid näkku ja ta tundis
külmavärinaid, kuigi õõ soe oli. Süda läks iseära-
likult pahaks. Ta tundis nagu nälga, aga teadis
ühtlasi ka, et tal ühtki suutäit suust alla ei läheks.

Müpalju kui ta näha wõis, sõitis jahtlaew Sor-
rento maaninast mööda, ka Neapoli tulesti nägi ta
natuke aega, ja iseäraline nukrus afus ta rindu, nii et
ta ühes nukruse ja kõigi maapealsete muredega weel
midagi muud enesest ära heitma oli sunnitud. Laewa
ähkimine ja õõtsumine muutus temale pikapeale nii-
suguseks piinaks, et ta enam jalul ei suutnud seista,
ja kõiekeri peale maha wajudes ägas ta, otskui
seisaks tal surm juba suu ees: „Dio mio! Dio mio!
Kui Sa mind hukka saada tahtsid lasta, mispärast
siis kohe mitte Neapolis!”

Merehaigus oli teda täieste tabanud.

Mõne aja pärast kuulis ta kudas kaks laewa-
meest tuledest rääkisid, mis merel „City of Aber-
deeni” taga nähtawale tulid ja nende kursis edasi
liikusid. Usjalooft teatati kaptenile. Kohe sai see
aru, et teda taga aetakse. Kõik tuled kustutati laewa
peal, kahelordsed wahid seati wälja ja kurssi muu-
deti. Siiski lähinesid tuled ikka rohkem ja rohkem.

Wiimaks otsustas kapten mister Halfbreami üles
aratada lasta.

Waesel Felicel oli kõik üsna ütskõit. Ta tun-
dis enese nii jõuetu, wiletja ja läbipeksetud olewat,
et eluhuwi tal külmamifepunktkini oli langenud.

Natufese aja pärast ilmus mister Halfbread tekile
ja filmitfes neid tulesti mõne aja oma pikfilma läbi.
Wiimaks ütles ta: „Well, nemad nad on! Kapten
meie peame senise lõuna-ida afemele otse ida poole
pidama, et wabale merele saakfime. Tunni aja pärast
ütled mulle, kudas asjalood on. Urwatawaste on
nad siis juba mööda tosjutanud. Hommiktu wara
waatame siis edasi.”

Sealjuures tõukas ta kogemata jalaga Felice
wastu, kes omas ahastuses tekil wäherdas ja ähkis.

„Mis see siis on?” imestas wanamees. Ja kui
ta oma kaitsealuse ära tundis, naeris ta waljuste
ja purskis jälle omas wiletjas italiakeeles: „Kudas?
See oled sina, mu pois? Lamad siin nagu pefast
langenud werisulgis linnupoeg? Tule siia, mu poeg.
Ma tahan sind juba jälle jalule upitada.”

Sellega wõttis mister Halfbread tema nagu lapse
kaenla alla ja lohistas ta kitsast trepist alla oma
kajutisse, kus tema nagu pefukimbu nahkfe sohwa
peale wistas.

Waesel Felicel prassusid kõik küljetondid ja ta
süda oli nii läila, nagu oleks wiimane tunnikte
tulemas.

„Säh, joo, mu pois,” ütles merewana ja pani
klaasitäie kangeste lõhnawat, aurawalt palawat jooki
tema ette, „ikka wapralt alla. Sihufesi haigusi ra-
witfeme juba ilma plaastrite ja arstirohtudeta.
Uinult julgust! Korraga alla! Sina oleksid efi-
mene, kes selle kätte sureks.”

Felice ei mõistnud kõike, mis ta ütles. See oli
segapudru kõigist wõimalikkudest keeltest. Uinult nii-
palju sai ta aru, et seda palawat jooki juua käskis.

Suurtüki batareis.

Ta wöttis siis ka tubli sõõmu. Rõrwetawalt palaw wedelik jooksis tal nagu põrgutuli kõrist alla. Ta krimpis sellekohaselt nägu, ja merewana naeris et kõht wabises.

„Well, mu pois, kas ei ole peenite naps? Maitstes?“ hüüdis ta lõbusalt. „Ja kudas on lugu kõhuga? Pole sul seal sees wist enam raasugi? Noh, oota. Sellega saame hakkama. Pärastpoole on meil siis ka weel paar sõna üksteisega rääkida. Aga enne pead jalad alla saama... He, steward (stuart — teener)! Steward! Bagana pihta, kus ta on siis?“

Tema hüüdmise ja lärmitsemise peale tuli wiimaks laewateener, kes wist juba maganud oli.

„Ruttu pisut roastbeefi, õige pehmet ja weel pisut werist, tead juba, ja paar wäikest hapukurki, ja mis sinna juurde weel käib. Kuulsiid? Aga ruttu.“

Felice tundis, et see rawitsemine tõeste mõjuma hakkas. Ta sõi suure isuga, pidi weel mitu korda seda põrgujooki nii palawalt kui suutis, jooma, kusjuures tema wana sõber naerdes tagant aitas: „Mis? Pisut palaw whisky Jamaika-rommiga! Muud midagi. See ei tapa ka kedagi. Ja nüüd weel natuke. Ja nüüd weel natuke.“

Felice toibus täielikult, ja kui ta sõõnud ja joomud oli, tundis ta enesel nii mõnusa ja hea olevat, et ta sugugi aru ei suutnud saada, kudas nüüsgune salakuri haigus inimese nii surmasuhu wõib ajada, et igasugune eluhugi kaob.

„Noh,“ ütles mister Halfbread mõne aja pärast, „ja kudas on lugu nüüd? Kõik korras, mu pois?“

„Teil on ainult küsida, eksellents,“ wastas Felice. „Siis kuule, mis mul sulle ütelda on. Homme ohtu oleme Palermos. Mõistad sa?“

Felice nokutas, mõtles aga endamisi: „Kui meie selle aja peale põhja puuritud ei ole.“

„Niipea kui päralt oleme jõudnud, lähed maale ja muretsed need mõlemad kirjad ära. Mõistid?“

„Jah, eksellents.“

„Oskad sa lugeda?“

„Kui hästi selgeste on kirjutatud, siis küll.“

„Loe siis, mis siin peal seisab.“

Felice wöttis wana herra käest kaks kirja ja luuges adresiisi. Need mõlemad olid kapten Massillile Palermos, aga kahe inimese poolt.

„Well,“ jatkas nüüd inglase korruga suure tõsifidusega edasi ja pani oma käe raskelt ja wõimsalt nooremehe õla peale, „Felice Camboni, sind ei päästetud mitte sellepärast wangihoonest, et suur eesolud, waid et loodetakse, et sa aus, tänulik pois oled. Tahad sa aus ja tänulik olla?“

„Nii hästi kui wõin, eksellents,“ wastas Felice truufidamlikult.

„Need kirjad on määratu tähtsusega ühe püha asja jaoks, nimelt isamaa asja jaoks,“ jatkas mister Halfbread edasi, „sa annad nad ainult kapten Massilli kätte, ja sured ennem, kui see sul korda ei peats minema. Tõotad sa seda?“

„Jah, eksellents. Ma tahan ennem surra, kui et nad wõrastesse kättesse satuksid.“

„Well. Palermos kuuled siis, mis edasi saab. Nüüd mine ja heida magama.“

Felice wöttis oma mütsi, wõi õigemine, Castello del Carmine weekandja mütsi ja läks. Müts oli muidugi ikka weel liiga suur, ja ta wõis teda tatsutada ja käänata kudas tahtis, ikka wajus ta üle kõrwade. Aga see ei tülitanud teda nüüd enam, ja kui ta pika otsimise järel laewapärast wanade purjede wahelt ühe koha oli leidnud, mis temale magamiseks siinnis näis olevat, tõmbas ta mütsi weel sügawamine üle kõrwade ja norskas juba lühikse aja pärast.

Põõrased, segased unenäod mäsasid mõõdaläinud sündmuste järehelidena tema peajudes nende mõne tunni jooksul, mis ta lainete suiutamisel magas. Kord nägi ta Assuntat uue rätikuga, aga kui kangeste ta ka neiu poole tungis, jooksis ja hüüdis, ei saanud ta Assuntat ikkagi kätte. Siis nägi ta Assuntat äkitselt kõrge mäe otsas, ilusa ja hii-gawana nagu ingli, tema kõrwal aga seisid hertsog Ugo oma läikiwas ja meeldiwas, kullast särawas kaardiwäe ohwitseri mundris. Naeratades, põlastawalt waatas hertsog wäese talupoja peale, kes asjata uulitsamudast üles püüdis tõusta. Suure waewaga sai ta wiimaks siiski jalule ja jooksis nüüd juba kergemine ja kiirem sinna, kus hertsog ja Assunta seisid. Aga just sel filmapilgul, kui ta hertsogist kinni wõtta ja alla kuristikku wisata tahtis, oli korraga kõik kadunud ja ta lamas Castello del Carmine wangikongi külmal, niiskel põrandal . . .

(Järgneb.)

Kardetaw põhjus.

Looke Prantsufemaalt.

Walge kahelordne kiwimaja põles. Tuletõrjujad töötasid palawikulise hoolega, kuna rahwas murruna pealt waatas.

Noor aadeli wõsu, Himmelgrabi mõisa omaniku tütar Udele von Puppenheim seisis ihe maasolewa jämeda palgijupi peal, et paremme üle teiste peade näha. Seljas olid tal lihtsad hallid riided ja peas lihtne must kübar, nii et wõõral aimugi ei wõinud olla tema suurtsugususe üle.

Neiu selja taga seisis Rännu-Ruru sepa poeg Paul ja silmitses enam neiu meeldimat kehakuju, kui tule häwitawat tööd.

Korraga tõukas keegi ulat poisijõmsikas jalaga palgijupi. See weeres. Neiu von Puppenheim waarus, rabas kättega õhtu ja langes otse Pauli kätte wähele. Noormees aitas neiu uueste püsti palgile, kuid see ei usaldanud enam sinna jääda, astus maha ja lausus, terawaste Paulile otša waadates, just kui soowiks ta selle rahwuse üle selgusele jõuda, Türgi keeles: „Tänan. Ei julge enam. Maa peal olles ei ole waja karta, et kuhugile mada-lamale kuttuda wõid.“ — Ja naeratas õrnalt.

Niisugune lahke sõnakus meeldis Paulile wäga. Ja et ta tema osaw jutustaja oli, josis neil tutwus ruttu ning nad tundsid endid üksteisest huwitatud olewat.

Paul läks neidu koju saatma ja wõttis ehmese ette juhtuwa woorimehe. Hea meelega oleks ta auto wõtnud, kui tal aga taskus rohkem raha oleks olnud. Ta oli nimelt kehate wanemate laps. Ja kulutas tema koolitamise peale oma wiimast jõudu, kuna ta ise tunniaudmisega ja westelugude kirjutamisega, mis tema sülest, nagu nõela otšast tulid, omale tarwilist taskuraha pidi teenima.

Siiski, huwitawa saatja tõttu tundis neiu, kes enne ikka ainult kas auto wõi tollaga oli sõitnud, ka lihtsas woorimehe troskas omal mõnusa olewat.

Teel tutwustas Paul ennast. Kuid lahke neiut wastas:

„Ma pean paremaks oma nime warjata — teie saaksite mind põlgama.“

Oli ju Paul jutu sees ta onu, Sünerhofi mõisaomaniku, kohta midagi hullamõistwat lausunud, ja sellest arwas neiu järeldada wõiwat, et Paul üleilidse mõisnikute wastu wae-nuline on.

„Mina hataksin teid põlgama?!“ kogeles Paul imestades.

„Jah!“ wastas neiu ja püüdis juttu teisale pöörata.

„Kas tõeste . . . libu? . . .“ kahtles noormees. Kuid ta tundis, et ta teda ka siis ei suudaks põlata, kui neiu sel filmapilgul ise tema kahtlult selgel sõnal kinnitaks. Ainult see ei meeldinud talle, et neiu Türgi keelt rääkis.

Nad jõudsid Karlsruhe õpeasutuse ühiselumaja juurde, mille kõrwal, weidi fägawamal aia sees, Beronica õpeasu-tuse ühiselumaja asus.

Neiu kästis kutsarit peatada ja astus troskast wälja.

„Siit lähen ma juba üksi“ . . . Ja ta ulatas käe.

„Wabanbage, kas tohitsin teid wast mõnele pidule pa-luda?“ küsis noormees aralt.

„Kui wõimalik, tulen“, wastas neiu otsekoheselt.

„Kudas teile kirjutada?“

Neiu näris huuli.

„Kirjutage: Beronica pension. Udele.“

Sakslased lajewad Antwerpenis rahulikka elanikka maha.

Weel käepigistus ja nad lahkusid.

Neiu kadus Beronika aeda, ega tulnud sealt enam tagasi, nii et noormees uskuma jäi, et ta mitte filmapettekks sinna ei pööranud.

„Ei, libu ta küll ei olnud“ . . . harutas Paul iseeneses. „Kahju ainult, kui tal siiski õigus jääb ja ma teda tõeste põlgama peaksin hakkama.“

Mõne päewa pärast sai Udele Pauli käest pidule kutsu. Kuid selleks päewaks oli ta lubanud paruni tüdart von Wiecki waatama minna! . . . Mis teha. Sõna pidi pi-dama . . . aga süda tihesles.

Wiimaks saatis ta sõbrannale wabandusekirja ja läks bulwarile, kus ta Pauliga kokku sai ja pidule läks.

Nähes, et ta neiuile tõeste meeldib, awas Paul tema ees oma puhkewa südamet. Ka neiu lausus, et ta Pauli kah nagu armastawat. Wiist olla see armastus, mis tema sü-dames paisu sünnitawat.

Riipea aga kui Paulil meelde tuli, uueste neiu nime järele küsida, lõi see nagu kehast wabifema ja sofistat taja: „Kui koju lähme, siis . . .“

Rõju minnes keesid neil mõlemil südamet, mõlemad kartsid kurtistiku awanemist, mis neid lahutada ähwardats.

Saksa ratsawägi sõidab iseäraldi selle jaoks valmistatud paatidega üle jõe.

„Teie nimi?“ nõudis noormees, kui neiu tale lahkumiseks lätt andis.

„Adele von Buppenheim“ lausus see ja tahtis lätt tagasi tõmmata, kuid noormees ei lastnud seda lahti.

„Sünerhofist?“

„Ei. Himmelgrabit.“

„Kurad võtku! . . .“ urises noormees, kuid lätt et lastnud ta fiiski mitte lahti.

„Ma teadsin juba!“ osatas neiu.

„Midagi teie ei tea. Minu süda ei ole küll mitte mõni tuuleharmonik, aga siin on ju midagi võimatat, midagi ära-õõitmatat, mis minu armastuse õnnetuks lennuks teeb.“ Noormees ohkas.

„Armastusel ei olewat ju midagi võimatat“, õhutas neiu.

Ja nüüd ei suutnud Paul ennast enam hoida, tramp-likult haaras ta neiu ümbert kinni ja surus õõguwa mufu ta huultele.

Sünerhofi ja Himmelgrabi mõisate piirid käisid kokku ja Rännu-Kuru sepp asus Sünerhofi maa peal. Suwel elasid nii Adele kui ka Paul maal oma wanemate juures ja pidasid wahetewahel salajesid kokkusaamisi, ilma et nende wanemad nende armastusest haisu ninasest oleksid saanud, sest sepa ja mõisniku wahetord oli õõge teraw.

Armastus on aga nagu haigus, mis ühe küljest teise külge hakkamisel seisusliste astmete peale rõõku ei pane.

Siiski tahtis saatus, et see, mis nii hästi neiule kui nooremehel võimata näis olewat, ühel iseäralisel põhjusel võimalikuks sai.

See oli ühel pimedal sügisõõhtul, paar päewa enne W. lahingut.

Paul ja Adele sammusid jalutades sinna kohta, kus metsa sees suur lage plats oli, ja istusid, üksteist kaisutades, ühe laia sammeldanud kiwi peale, mille juures kõrge puu kaswis.

Ja mis te arwate?

Puu otas istus wana von Buppenheim ise, selleks puu latwa seatud toolil, ja ootas zeppelinit, mis warsti ilmuma pidi, et 17.000 rbl. sularaha ja 15 muumfiga, mis sinna

lähedale pöösa juurde huntuse olid laotud, Saksamaale wiia.

Nüüd ei julgenud aga mõisnik signaalituld põlema süütada, ta ei arwanud aimata wõiwat, mis tagajärjed sellel olema saaksid. Ja abitult kuulas ta armastajate ohkeid ja suudlusi pealt, tallel tema juuresolekust aiaugi ei olnud.

Pea kuulduski õõhus wurin.

„Ha! Saksa zeppelin!“ lausus Paul, „Läheb wist Sünerhofist raha Saksamaale wiima.“

Neiu ohkas. Wana von Buppenheim aga hammustas puu otas rusikat, et ta zeppelinit möõda minna pidi lastma.

Järgmisel hommikul ütles wana von Buppenheim tütrele:

„Ma tean, et ja selle sepa pojaga salajenduses oled. Säh, sin on sinu taasawara, ela temaga kus ja ise tahad, kuid oma metsas ei tahaks ma teda mitte näha . . .“

Paul ja Adele lastsid endid salaja laulatada ja asusid Inglismaale elama.

Kas wana von Buppenheim ikka nuumsead Saksamaale ära sai saata, ei tea, aga raha kulus küll peaaegu kõit tütre taasawarats ära.

Raabrite eest hoiab ta hoollega kõõke seda lugu salajas, sest et raha mitmest mõisast korjatud oli, ja wa' Rännu-Kuru sepp ei aima ka põrmugi, et ta poeg mõisniku wäimees on.

Riwiilombi Jants.

Unes ja ilmsi.

Enne sõja algust nägi Willem unes:

21. juulil wõtab ta Pariisis pruukosti.

28. juulil sõõb Petrogradis lõunat.

5. augustil on tal Londonis Five o'clock tea. *)

15. augustil sõõb ta Belgradis Franz Josef juures õõhtust.

25. augusti hommikul joob Tokios kohwi.

Ilmsi aga:

Jäi tal pruukost kõõrisse kinni.

Lõunafõõgi asemel hakkasid foolled marjasi mängima.

Five o'clock tea kõõretas mokad ära.

Belgradi õõhtueine pani pea walutama.

Jaapani kohwi aga oli niisugustest ubadest teedetud, millega Kiao-tshao wõõetakse!

Summadanid.

Kui Saksa määratud „summadanid“ maad lõõhestawad ja suured augud üles künnawad, ütlewad inglased külmawereleiselt:

„Saksalased hoolitsewad selle eest, et meil kõõp-
sam oleks neid matta.“

*) õõhtune tee joomine tei tõõke ajal.

Läbi maapealse põrgu.

IV.

Õfimesed muljed lennupitrikt.

(Keila traadita telegrafi jaama kaudu Tallinna jõudnud.)

Meie teerleme juba oma zeppeliniga Saksamaa kohal — — „puhtas, kulturalises õhus“. „Waterlandi“ õht — miks see ep siis kopsudele hea pole! ..

Pealegi — kui „Waterlandi“ trüüd pojad ja kuulsate Teutonide ordu rüütlike wiimased wõjud kulgajil „ilma kulturalata“ maal, dresjeerimata „metslaste“ kestel peawad wiibima ja seal sõdantõhestawaid nutulaulusi lauldes „paremaid päiwi“ ootama — — nagu juudalased Baabeli wangis!

Kui me Surmasõlme-Jüriga Memelist üle lendasime, siis tuli see kõik mul korraga nagu ndiawäl meelde: mu waimusilma eest lendasid pika ahelana mööda igajugused rüütlikossid pekupintidega ja juttudega, wiisakimbud ja karistusealgad, sõja kuulutamise tagajärjel lumivalgeks tahwatanud kiriku torn, sõiduhobused, teda wahi all — nagu mõni aasta tagasi „mäsajaid“ — saltadekaupa walitijusewõimude ette weeti jne., jne., jne.

Kõik see panorama kees, kihises, wirwendas ja tantšis mu waimusilma ees ja liitus siis wiimaks, pilkamise waatepiirilt kadudes, ühijeks kindlusega ühmaks kofku. . .

„Deutschland, Deutschland über alles“... juba puhuwad sõjasarwed... pauguwad tohutud Kruppi „summadanid“... „Baabeli wangist“ pääsemise filmapill on aina käega katjuda — — kuid korraga purunewad kõik need ilusad lootused, sest wihatud „jäätarud“ tormawad edasi, torgiwad „kulturalisi“ Waterlandi peegi kolmetandiliste „silgurarastega“, kiwendawad kui metslased, „hurra“... häwitawad — — ja wõidawad... .

Sügawas mõttes sõitšime meie ikka edasi... ikka edasi!.. Surmasõlme-Jüri oli meie zeppelinini nõnda osawaste ühe walge pilweringa nurga taha ära peitnud, et maast meid iegi kajatada näha poleks wõinud. Ja niijugune õnnelik seijutord tegi meile wõimalikuks kõike takistamata waadelda, mis all põrmupinnal sündis.

Jüri waatas korraiks allapoole ja tahwatas ära nagu lubjatud sein.

Ma jäin jahmatuse pärast langetks, nagu Eesti eduera-kondlase kiidetud selgroo, kui ma oma silmad lennupitrikt üle Jda-Preisi „landschaft'i“ lasin libiseda: p d r g u... niijugune põrgu, mille jarnast iegi kuulus Dante unes polnud näinud, awanes siin filmale oma tohutawas ja jälestusäratawas juuruses! ..

Koguni ijelaadi muusika tõstab meile kõrwu: kuulid ja ihrapnellid suruwad all nagu tohutu sääseparw, dubne undamine, wingumine, wuhin... pommid lõhkewad, püsib pauguwad, suurtükid teewad niijuguseid hirmsaid kõuelärgatusi, millega iegi Pitjetaat teineltord walmis ei saa... .

Sakslased pommitawad Wene wägede seijukohtasi oma „summadanidega“... .

Pagana laubajuudid need sakslased!.. Nad on nähtawaste juba loomupoolest juured proowireisijad, kes ilma summadanita iegi sammui ei mõista astuda: sõidawad nad Baltimaale opmannideks, siis on neil summadanid kaasas: lähewad nad kas Warsšawisse wõi Moskwasse elektrijaamasi ehitama, — ikka summadan käe otjas; sammuwad nad sõjateele — ka siin ei saa nad teistit, kui peawad tohe summanidanid tarwitusele wõtma! ..

„Sakslased on kurabi kavalad ja praktilised poisid!..“ kiidab Surmasõlme-Jüri oma mehanikerilises otsekohesuses; „Ega's midu tdendata, et sakslane olla iegi ahwi wälja mõtelnud.“

Ma pean Jürile diguse andma: sakslaste anderiklus igajuguste ülesleiduste peale on piiramata!.. Ja kõige selle juures tuleb ikka sakslase „praktiline soon“ nähtamale:

Sildade koitšejateks Pariisis on nüüd wanad sõjamehed, kes juba endisest Saksa-Prantsuse sõjast osa wõtnud.

teeb ta, mis ta iganes teeb, wõi mõtleb ta wälja, mis iganes meelde tuleb, — ikka mõistab ta oma ülesleidustele, kui mitte enam, siis wähemalt w ä l i m u s e poolest ometigi, mõne igapäewase tarbeasja kuju anda! Uued ülesleidused ei tohi sakslase wäike-kodanikist filma haawata — ümbrus peab „Waterlandi“ tagurilise kodaniku maitsetega kokkuldlas seisma! Mõtleb sakslane, näituseks, juhitava õhulaewa wälja, siis annab ta sellele tingimata kas kolmetopikalise „knakworsti“ wõi sigari kuju. Sest: sakslane, worst ja sigar — need kolm on üks! ..

Seisab ju meilgi Baltimaal ausa „worstmaakri“ nimi sakslase omaga lahutamata ühenduses — selle wastu ei makja ei Stabel ega Studel, ei Busjel ega Musjel waielda!

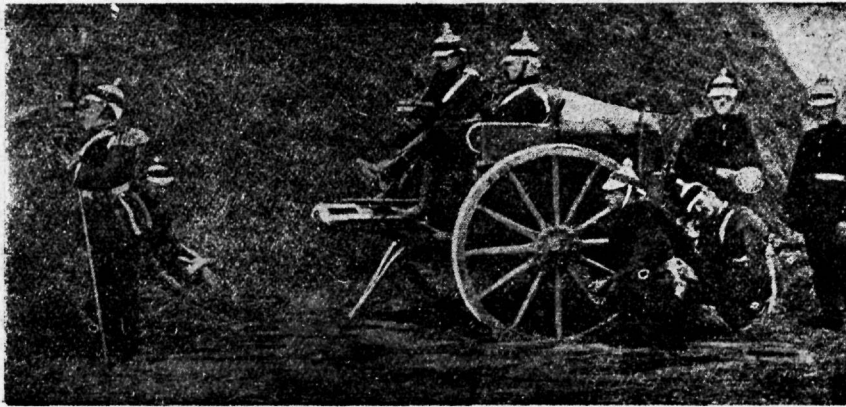
Ja mis me suurtest ülesleidustest kõneleme, — waatame parem kõige pisemaidki igapäiseid tarbeasju, mille kodumaaks Saksamaad tuleb pidada. Kes olid õfimesed, kes, näituseks, lihtsaid tuhatoosisi õõpotileste, waterglosettide jne. kusus müügiturule lastsid?.. Kes oli esimene, kes Jdulu õnnesoowi kaartidele nuumatud sead maalis ja neile rahadest leed kaela seadis?

Jäta meie tuntud „wurstmacher“, eneseteadline, lihaks jaanud lahejalgne anderiklus — sakslane! ..

Nuumatud sead ja raha — raha ja nuumatud sead!.. Terwe maailma on nad nii õelda sigabust täis ajanud. Nii siis — praegu on lahing täies hoos.

Isegi niijugusel lõbusal poisil, nagu „Meie Matsi“ kirja-saatjal Preedil Idhul, kaob säärasel tõpsel filmapilgul wiimane naljatuju.

Surmasõlme-Jüri on sügaw-tõsine ja sõitšub zeppelinini pedali niijamasuguse näoga, nagu Wiru-Jaaguupi kõster oma oreli, kui ta mõnda „siit ilmast lahund“ herreat „kirikust wälja mängib“.

Sõjavälja telefon Saksja sõjaväes. Käju saamine brigadi komanderilt.

Rebane ja porsjad.

(Õpetlik walm.)

Kord porsjad põlhu mööda jooksid kšades ja nuttes; äkki seisis nende ees, kui maa seest kaswanud, üks wana rebane. „Miks, lapsukesed, nõnda nutate?“ ta küsis: „wast ehk wenna kaotand olete?“ „Oh ei, waid sellepärast nutame, et meie ema on üks wana — siga!“ „Te rumalad, ei teeks küll seegi wiga kui malga wõtaks teil“, kuid parem õpetust ma siiski ütlen: enne elu lõpetust te kõik weel suured — sead olete!“

* * *

Mis mõte on sel walmil, küsib lugeja. Sa ära tühja asja pärast pilli a'a!

R. R.

Silmapiik on otustaw-tõsine.

Korraga — mis ma tuulen?..

See on ju „hurra“!.. Eht Wene „hurra“ mitme-kümnest tuhandest suust!..

Keed on meie Eesti, Liivi, Pihtwa, Moikwa, Samara ja Tuula — üks kõik keda ja tahad aga nimetada! — „Kasakab“!..

Just nagu kohutaw hall mäeseljandil on paigast liituma hatanud, ja weereb häwitawalt edasi... itka ligemale ja ligemale.

Sakslased püüawad püüwast vastu panna, loobiwad liituwale mäeseljanditule „summadanid“ vastu, kruuwiad oma püüsidele pikad puksnoad otša. [„Ah, hakkawad nagu siga tappa!..“ tähendab Surmasõlme-Jüri minu kõrwal], kirjendawad kohtunult „Hoch“ ja tormawad, nagu näljased weerotid saagi peale, wups ja wups üksteise järele oma aukudest wälja...
Hall masse liigub häwitawa lainena edasi.
Tuba on ta meie kohalt möödas.
Sakslaste parem tiiw lööb wanuma.
„Päästke endid, kes wõid!“ kuulub alt. „Kasakab tun-giwad peale!“
„Hurra!..“
Ei aidanud siin ei „tnakworstid“, ei proowireisija suured „summadanid“ — jootsta on küll häbi, aga terwisele heal
Ka mina ei saanud midagi peale hatata, kui teeran zepnelini otša päri woolu ja — pögenen kah, et mitte oma märkusi seisma jätta ega Matsile wõlgu jääda...
„Ega's meie pögenemine häbiasi pole!“ tähendab Surmasõlme-Jüri wäga asjalitult toonil.
Ja mina, kes ma tõsine Wene riigi alam olen ja praegu sõjakirjasaatjana Saksamaa kohal taewa ja maa wahel wiibin, pean, tdele au andes, tunnistama, et sakslased mitte ei taganenud, waid jooksid .. päris wõidurikkalt jooksid!..
Ja—jah! Mis häält sa, wenike, itka teed: rahu ajal sai sakslane oma proowireisija summadaniga Wenemaast palju kergemine jagu, kuna ta kõik wõrstiwaritrid ja lau-banduse oma kätte kistis, aga sõjaajal...
„Nichts zu machen!“

Preedit Tõht.

Saruldane tõde.

Siljuti trükkisid Wene ajalehed „Berliner Tageblatti“ järgmise sõnumi ära:

„Wene Poolamaal Saksja sõjaväed waesetesse ei puu-tunud.“

Sel korral ei ole ka „Berliner Tageblatt“ waletanud: sakslased ei puutunud waesetesse, kuid ainult sel pöhhusel, et waestelt midagi riisuda pole.

Loogika.

Siljuti saatis mulle üks noor luuletaja allseiswa luuletuse läbiwaatamiseks ja arwustamiseks. Ma ei tea, mida niisugusest laulust peab arwama, kuid mind pörutas ta suur loogika tundmine. Siin ta on:

Rändasin rohtude laanes, Suhtusin inimeste hulka:
puude ja pödfaste wilus — seal oli nali wast lahti —
kõik oli rahul ja waike, ligime' ligimest uh'tus,
kõik oli korralik, ilus. wend andis wennale — trahtil!
Sattusin loomade sekka: Mõttesse wajudes sammusin
salajalt ihusid hammast; edasi ilmasse suurde:
Karu küll taru ei murdnud, mida weel siis saan ma näha,
hant aga waritses lammas. kui jõuan jumalate juurde!

*

Kudas wahet seletada?..

Kooliõpetaja seletab usudpetuse tunnis ristiiinimese tule-wast elu ja tähendab lõpuks:

„Jah, armjad lapsed! Pidage itka seda hirmuga meeles, et pörgu olemas on, kuhu pärast jurma kõik waesed patused hirmsa piina kätte peawad minema, ei ütski pääse sellest!“

Wäike Juku kuulab ja mõtleb. Siis tõstatab ta aga kätlu käe ülesse ja küsib:

„Aga mis koht siis see on, kuhu kõik rikkad patused satuwad?..“

Arsenicum.

Seaduse tähtsamat 1915. a. jaoks.

Sgapäewases elus tarwisminewate juhatustega. Hind 15 kop.

Tulusad juhatused: Mõned arstirohud ja nende tar-witamine. Naisterahwa kodu-apteel. Kana ei saa munedu. Wiljapuu aed. Pödfas-puud. Silgise istutamine. Seente kaswatamine. Tulusad õpetused. Humalad. Imakuulutajad. Jäneste ja muude loomade eemalhoimine aedadest. Lam-maste willa kaswamise edendamine Liha mädanemise eest hoida. Nahalakk hobuseriistade ja rihmade jaoks. Kodu-õlu. Dunašid ja pinišid alal hoida Pärmi walmistamine. Petti-piima mõju sigade söötmise juures. Piima proowimine. Puust asju pihastamise ja põlemise eest hoida. Saapawiks ja määre. Seebi walmistamise kõige lihtsam wiis jne. jne.

Riiguliste uul.
nr. 2

Päewapiltmil Wannas.

Riiguliste uul.
nr. 2.

Rõikfugu üleswõtted.

Cesti sõjamehe laul.

(Müüsti: Cestimaa mu isamaa.)

Wägewaste tajas hüüd:

„Tulge lipu alla nüüd!
Isamaale teid on vaja,
vaja wapraid wõitlejaid!“
Ja see hüite leidis taja:
tuleme kõik sedamaid!

Üks meist tulnud laugelt maalt,
teine tulnud linnaraalt,
aga ühine meil iha,
ühine meil teadmine:
waenlase me piis ja wiha
häwitab siin täieste!

Kaksus kiilm või lõõtsub tuul —
isamaa, sind kiidab huul!
Kui ta piinab meid fõrd puudus
ööd ja päewad walwates,
terasene Cesti truudus
lõõmab itka südames!

Cesti wendil kodumaal
olgu teada igal aal:
waenlane weel teid ei murra
oma jultuwusega,
ennem tahame kõik surra,
kui et häbis elada!

Cesti neiud nägusad
meile terwiist saadawad,
mõtlewad me peale armus,
ootawad meid wõitjana,
kui meid fõrd weel sõjafarmus
lubab koju ilmuda!

Cesti emad hellamad,
kuiwatage pisarad!
Seis-ku maa ja seis-ku meri
lauša leegis meie ees,
meie sees on teie weri —
edasi läeb Cesti mees!

Cestimaa, mu ema ja,
sind ei iial unusta!
Sinu waenlase ma waotan!
seda wannun sulle ma,
sinu kannatused kaotan —
ela, ditse, Cestimaa!

Isamaa me ülem hüüd,
kui me läeme sõtta nüüd!
Ja kui tabab surm meist mõnda
olgu kuuli, odaga,
sures hüüame weel nõnda:
koju, kaswa, kodumaa!

H. Põld.

Sugulase kaotus.

Kaks tuttavat saawad raudtee wagonis kofu ja aja
wad idigist ilma asjust juttu. Korraga küsib X:

„Noh, aga kuidas siis näid teie onupoeg ka elab?“

„Mul pole enam onupoega olemasgi,“ wastas Y. kaunis
kurwalt.

„Kuidas?.. On ta siis juba surnud?“

„Surnud küll mitte, aga ta on wiimasel ajal dige rikkaks
läinud.“

Arsenicum.

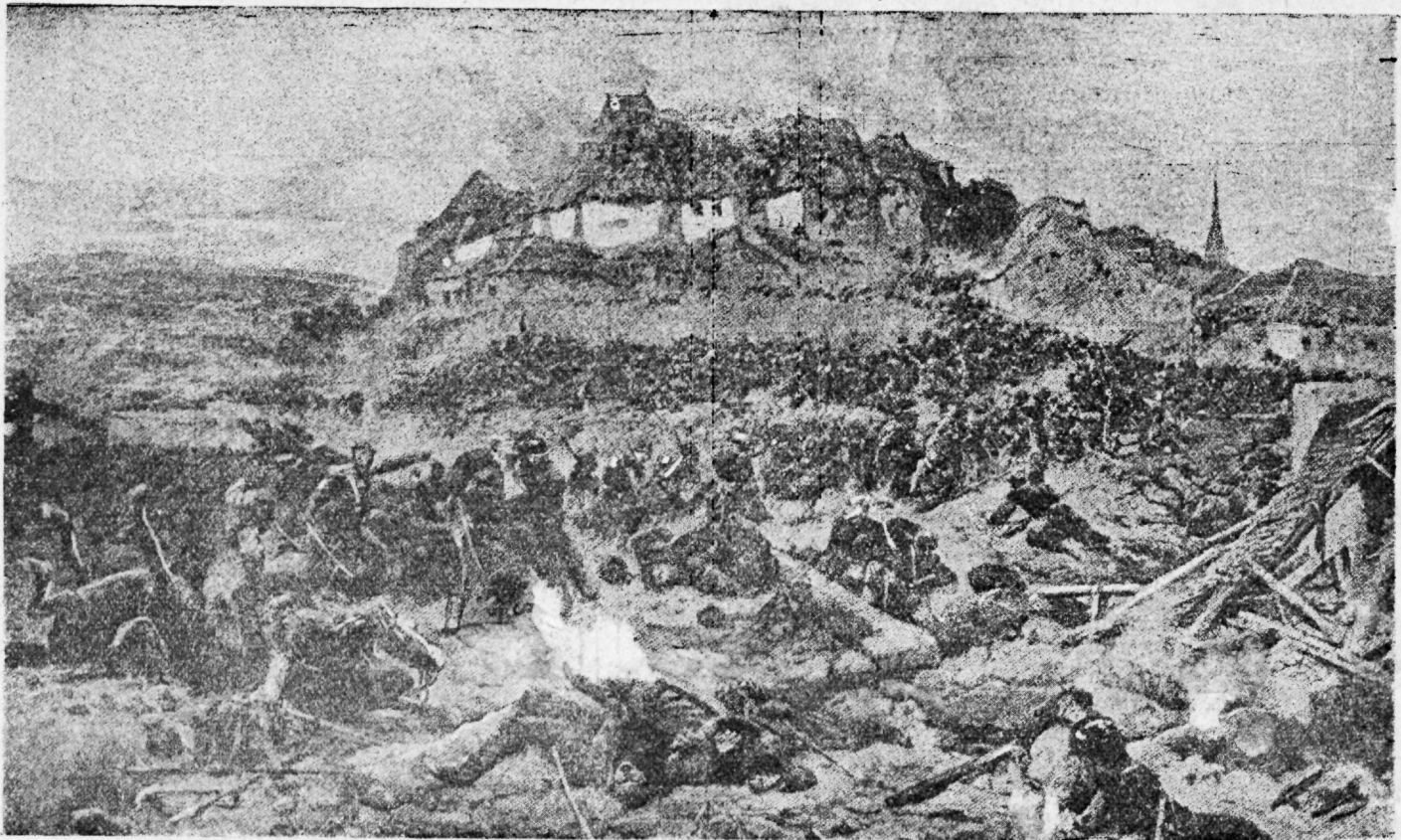
„Breiki, päästke endid, alumine fõrd põleb!“
„Üh! Aga ütle ruttu, misjuguise kleidi ma omale selleks
selga pean panema?“

Peitepilt.

Raisterahwa nägu näed sa siin,
Ditfi, siis sa leiad, kus ta mees.

Meie Matsi järgmine (22.) sõjanummer ilmub
17. jaanuaril.

Wõitlus Brantsuse piiril.

Sead mõlemad.

„Kudas sul, naaber, häbi ei ole mind kaaludega petta!
Ma saatsin poja su käest kolm naela tangu wõtma, sina aga
andsid kaks ja pool!“

„Pole ma sugugi waleste kaalunud, ainult wihtide ase-
mele panin sinu käest ostetud kolm naela liha.“

„Meie Matši“ tähtsaamatu

teine trükk on ka läbi müüdud. Südamlik tänu kalendr-
ostjatele ühislahke osawõtmise eest!

„Teaduse“ kirjastus.

Jäädawaks mälestuseks.

Sõjameeste päewapildid ja nimed peawad
põlwest põlwe meile mälestuseks jääma, selle-
pärast palume kõiki, kellede sugulased ja tutta-
wad tegelikult praegusest sõjast oja wõtawad,
nende päewapildid meile saata. Pildid awaldame
esiteks meie ajakirjas ja pärast ajaloo raamatus
„Maailma sõda“, mille esimene wihk jaanuaris
ilmub. Piltidele palume lähemaid teateid juurde
liijada: nimi, liignimi, elukoht, wäeosa, kus tee-
nib, kui haawatud ehk surma jaanud, siis kus kohal

ja millal. Päewapildid tulewad posti kaudu saata
ehk nendesse kohtadesse anda, kus meie ajakirja
ühtikuid numbreid müüakse. Pildid hoitakse ilusaste
ja saadetakse tagasi.

Kirjasti sõjawäljalt wõetakse heameelega lehes
awaldamiseks.

Lupalikult

„Teaduse“ kirjastus

Tallinnas,

Sarju ja Kütiki uul. nurgal 46/15.

☐ ☐ „Meie Matši“ aasta tellijad saawad hinnata taasa: ☐ ☐
Seinakalender 1915. „Teaduse“ tähtsaamat 1915. a. — 15 f. Tallinna linna plaan — 25 f. 6 ja 7 Moosese
raamat — 2 r. Elutungu awaldused — 6 f. Seitsme liiduriigi hümnused — 40 f. Kodune kott — 1 r.

Järelehtud „Meie Matšide“ eest hoiatame!

Дов. воен. цензураю. Ваститав тоimetaja Jakob Jaakon. Väljaandja J. Rami. — R. Schiffer'i trükk, Tallinnas.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR